

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta (HE 162/2017 vp)

Kansaneläkelaitoksen lausunto

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on käsitellyt 22.11.2017 hallituksen esitystä (HE 162/2017) eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta. Esityksen mukaan sosiaalihuoltolakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan valtio korvaisi kiireellisten sosiaalipalveluiden kustannukset tietyissä tilanteissa. Kansaneläkelaitos korvaisi valtion varoista kunnalle ja kuntayhtymälle kiireellisestä sosiaalipalvelusta aiheutuneet kustannukset, kun välttämätöntä sosiaalipalvelua on annettu kansainvälistä suojelua hakeneelle ulkomaalaiselle, jonka vastaanottopalvelut ovat lakanneet kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla. Korvattavia palveluita olisivat välttämättömänä sosiaalipalveluna annettu tilapäinen asuminen sekä kustannukset ruoasta ja välttämättömistä lääkkeistä. Säännöksessä olisi lisäksi asetuksenantovaltuus kustannusten korvaamisesta.

Kansaneläkelaitokselle on varattu mahdollisuus lausua kuulemistilaisuuden ohella kirjallisesti asiassa lähinnä tilapäisesti maassa olevien perustoimeentulotukioikeuteen sekä Turun hallinto-oikeuden 17.10.2017 (17/0569/2) päätökseen sekä sen mahdollisesti aiheuttamien tulkintamuutoksiin liittyen.

Kansaneläkelaitos toteaa seuraavaa:

Toimeentulotukilaissa ei ole erityisiä säännöksiä toimeentulotukijärjestelmän soveltamisesta maassa ulkomaalaislainsäädännön kannalta laillisesti tai laittomasti, pysyvästi tai väliaikaisesti oleskeleviin ulkomaalaisiin. Poiketen muista Kansaneläkelaitoksen myöntämistä sosiaaliturvaetuuksista, henkilön perustoimeentulotukioikeus ei määriy asuminen vaan Suomessa oleskelun perusteella. Henkilölle voi siten syntyä oikeus esimerkiksi kiireelliseen perustoimeentulotukeen, vaikka hän ei olisi vakuutettuna Suomessa.

Perustoimeentulotukioikeus on niillä, jotka oleskelevat Suomessa vakinaisesti. Kansaneläkelaitos on pitänyt tärkeänä, että toimeentulotukilainsäädäntöä tarkennettaisiin vakinaisen oleskelun edellytyksen osalta. Muilla kuin vakinaisesti oleskelevilla on oikeus välttämättömään ja kiireelliseen toimeentulotukeen, joka käytännössä perustoimeentulotuen osalta tarkoittaa ruokaa ja lääkkeitä maksusitoumuksella.

Kansaneläkelaitoksen etuuskäsittelyyn laaditun etuusohjeen mukaan oikeus perustoimeentulotukeen ei määriy suoraan esimerkiksi oleskeluluvan, sen tyyppin tai oleskeluoikeuden rekisteröinnin perusteella. Niitä voidaan kuitenkin käyttää apuna arvioitaessa henkilön oleskelun tosiasiallista luonnetta ja vakinaisuutta sekä sitä kautta syntyvää toimeentulotukioikeutta.

Muilla kuin vakinaisesti Suomessa oleskeleville henkilöille turvataan myös ns. hätämajoitus. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut 13.9.2017 päivitetyn kuntainfon (2/2017), jonka mukaan henkilön hakeutuessa Kansaneläkelaitokseen hakemaan toimeentulotukea, Kansaneläkelaitos tarkistaa henkilön oleskeluoikeuden

ulkomaalaisrekisteristä ja ratkaisee toimeentulotukilain perusteella, onko henkilöllä oikeutta toimeentulotukeen. Tilapäisesti maassa oleskelevien kiireellisestä sosiaalihuollosta ja siihen kuuluvasta ns. hätämajoituspalvelusta vastaavat edellä mainitun kuntainfon mukaan kunnat. Kiireellisen sosiaalihuollon tarpeessa olevat asiakkaat Kansaneläkelaitos ohjaa kuntaan, joka ratkaisee ja tekee kokonaisarvion henkilön avun tarpeesta.

Turun hallinto-oikeuden 17.10.2017 (17/0569/2) päätös on Kansaneläkelaitoksessa arvioitu. Se ei anna aihetta muuttaa yllämainittuja tulkintoja.

Kaisa Rainakari

juristi

Kansaneläkelaitos